

V rámci dotace Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy v programu

INFORMACE PRÁVĚ TEĎ! INFORMOVANÝ OBČAN

realizuje Národní centrum bezpečnějšího internetu projekt

INTERNET A PRÁVO MLÁDEŽE NA INFORMACE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Národní centrum bezpečnějšího internetu

Jana V. Andresová

2013

Obsah

1	DĚTSKÁ PRÁVA	3
2	EXKURZE DO DĚJIN A VÝZNAM POJMU	4
3	PRÁVO NA INFORMACE	7
4	CO TO TEDY ZNAMENÁ?	8
5	OPORA V DOKUMENTECH	11
6	ORGANIZACE A ORGÁNY NA TOMTO POLI	15
7	DŮLEŽITÉ INTERNETOVÉ ADRESY	18
8	DALŠÍ POUŽITÉ ZDROJE	19

1 DĚTSKÁ PRÁVA

75 miliónům dětí je odepíráno právo na získání základního vzdělání.

Často slýcháme o právech zvířat, národnostních menšin, žen,...

Kromě obecných lidských práv existují ještě práva, která ochraňují zájmy zvláště potřebných skupin lidí - svá práva mají i děti, které by o svých právech měly být informovány.

Mají k těmto právům volný přístup? Vědí o nich? Chápou „hranice“ svých práv?

Kdo je vlastně dítě?

2 EXKURZE DO DĚJIN A VÝZNAM POJMU

Základní lidská práva jsou lidem známá odnepaměti, přesto se však velmi často porušovala a porušují dodnes. Většina z nás má alespoň elementární představu o svých právech a dokáže se zejména v základních otázkách hájit a svá práva se snažit prosazovat. Dětská osobnost, která se vyvíjí a nemá ještě vytvořeny adekvátní hranice pro svá práva.

Již v průběhu historie se objevila potřeba formulovat práva dětí. S rozvojem společnosti ve 20. století, zejména po první světové válce, vyvstává potřeba zdůraznit práva dětí. Dítě se stává partnerem dospělého, dětství má velký význam jako období přípravy na celý život člověka.

1924 – přijetí Ženevské deklarace práv dítěte Spojenými národy, zde se poprvé řeší problém zvláštní ochrany dětí

1948 – OSN – Všeobecná charta lidských práv

1959 – Charta práv dítěte

1989 - Úmluva o právech dítěte (čl. 2) definuje:

DÍTĚ – lidská bytost mladší 18-ti let, pokud není samozřejmě zákonem dříve stanovena jako zletilá. Garantují se jí základní práva, ale i povinnosti.

Dětská práva se bez výjimky vztahují na každé dítě, ale samozřejmě i na nezletilou mládež.

Děti mají stejná práva jako každý jiný! Dítě je bráno jako lidská bytost, která potřebuje zvláštní péči a především stálou pomoc, ochranu, porozumění a lásku svého okolí. Dítě se samozřejmě neobejde bez pomoci dospělých, má svou hodnotu, důstojnost a základní práva, ale i povinnosti.

Abychom měli nějaká práva, musíme dodržovat i určité povinnosti

Úmluva o právech dítěte je stěžejním mezinárodním dokumentem, který chrání občanská, politická, ekonomická, sociální a kulturní práva dětí. Dodržování této Úmluvy kontroluje Výbor pro práva dítěte OSN. Celkově ji ratifikovalo 193 států. Přijetím Úmluvy získaly státy povinnost zařadit práva v ní obsažená do legislativních norem svých zemí a také pravidelně podávat podrobné zprávy o plnění této Úmluvy Výboru pro práva dětí OSN. Tyto zprávy pak musí také obhájit a popřípadě zjednat nápravu.

Více informací je možné nalézt zde:

www.osn.cz/lidska-prava/

www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/umluva-o-pravech-ditete.pdf

Výjimkou není ani ČR. Jako signatářská země je povinna učinit všechna možná opatření, aby jednotlivé články Úmluvy byly důsledně plněny.

Porušování těchto práv je samozřejmě trestné a trestáno je velice přísně.

Obsahuje dva hlavní body –

- **práva dítěte** – mezi hlavní práva dítěte patří svoboda projevu a svobodný přístup k informacím, právo na vzdělání,...a
- **povinnosti státu** , kdy stát musí například zajistit podporu středního vzdělávání, které je buďto bezplatné, nebo je dítěti v případě nutnosti poskytnuta finanční pomoc,...

Úmluva o právech dítěte (104/1991 Sb.) jako celek je součástí našeho právního řádu a její ustanovení mají přednost před zákonem, vyplývá to z čl.10 Ústavy ČR 1/1993 Sb.

Práva dítěte obsažená v jednotlivých člancích Úmluvy jsou zakotvena v našem právním řádu v různých zákonech, kde většinou byla už před ratifikací Úmluvy. Jedná se zejména o zákony: 94/1963 Sb. Zákon o rodině, 140/1961 Sb. Trestní zákon, 141/1961 Sb. Trestní řád, 40/1964 Sb. Občanský zákoník, 99/1963 Sb. Občanský soudní řád, 50/1973 Sb. Zákon o pěstounské péči, 100/1988 Sb. Zákon o sociálním zabezpečení, 114/1988 Sb. Zákon o působnosti orgánů české republiky v sociálním zabezpečení, 29/1984 Sb. Zákon o soustavě základních a středních škol, 97/1963 Sb. Zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním,...

To že problematika lidských práv je velmi silným tématem dokládá i více jak 50tiletá existence dobrovolného hnutí Amnesty International. Staví na principech univerzality a nedělitelnosti lidských práv, mezinárodní solidarity, nestrannosti, nezávislosti a spolehlivém výzkumu. Více informací:

www.amnesty.cz/vychova/dokument

V poslední době se vedle dětí začíná dost často objevovat i pojem „MLÁDEŽ“. Od roku 2000 byl stanoven 12. srpen **Mezinárodním dnem mládeže** – chce upozornit na zásadní roli mládeže ve společnosti, na problematiku spojenou s mladými lidmi. Zároveň má za cíl zvýšit povědomí o otázkách týkajících se mladých lidí.

3 PRÁVO NA INFORMACE

Jedná se o právo občanů vůči státu, vůči orgánům státní moci, které mají povinnost nejen odpovídat na jednotlivé žádosti o poskytnutí informací, ale i o své činnosti informovat samostatně - státní orgány a orgány samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti.

Jako jedno ze základní práva je garantováno již na ústavní úrovni. Jde o právo politické – každý má právo svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace ,...

(čl. 17 **Listiny základních práv a svobod**)

<http://www.usoud.cz/listina-zakladnich-prav-a-svobod/>

Toto právo lze omezit jen zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.

Provedení Listinou garantovaného práva na informace zabezpečuje **zákon č.106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím** („informační zákon – InfZ“). Více informací například zde:

<http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=325>

Praktický dopad implementace práva na informace je možné nalézt například zde:

<http://www.eps.cz/poradna/kategorie/pravo-na-informace>

Dle § 2 informačního zákona jsou

- státní orgány,
- územní samosprávné celky a jejich orgány a
- veřejné instituce a dále
- subjekty, kterým zákon svěřil rozhodování o právech, právem chráněných zájmech nebo povinnostech fyzických nebo právnických osob v oblasti veřejné správy v rozsahu této jejich rozhodovací činnosti **povinny poskytovat podle tohoto zákona informace vztahující se k jejich působnosti a to na základě ústní nebo písemné žádosti.**

Informační zákon se nevztahuje na poskytování informací, které jsou předmětem průmyslového vlastnictví, a dalších informací, pokud zvláštní zákon upravuje jejich poskytování.

Povinnost poskytovat informace se výslovně netýká dotazů na názory, budoucí rozhodnutí a vytváření nových informací.

4 CO TO TEDY ZNAMENÁ?

Děti mají svá práva

TY MÁŠ SVÁ PRÁVA !

Ale i proto musíš dodržovat nějaká pravidla.

Pravidla je vhodné dodržovat zejména ve světě internetu a sociálních sítí!

Anonymita internetu a intimita sociálních sítí – vše jen zdánlivé – skrývá se zde značné nebezpečí! Přečti si důkladně následující rady a doporučení – pravidla.

Internet

- Vyhledávej informace
- Bav se
- Komunikuj
- Hlídej své soukromí

Jsi osobnost, která chce být informovaná – vyhledávej informace!

Aktivně se zúčastňuj společenského života – komunikuj, ale s rozvahou, bav se, ale zábavou!

Dodržuj i ve světě internetu pravidla slušného chování!

Žádné dveře do svého soukromí neotvírej – hlídej si své bezpečí.

Neuvádějte nikde své osobní údaje (jméno, adresu, věk, fotografii).

Nesdělujte na internetu nic, co bys neřekl cizímu člověku na ulici

Neříkej nikde svá hesla - heslo se ani nepůjčuje – jako zubní kartáček

- Máte právo na své soukromí stejně jako každý dospělý člověk!
- Máte právo nevyplňovat na internetu žádné formuláře a neodpovídat na otázky.
- Nikdo nemá právo špinit vaše jméno a pomlouvat vás!
- Máte právo ignorovat maily, zprávy od lidí, které neznáte, kterým nevěříte!
- Máte právo svobodně vyjádřit své názory a vyjadřovat se k záležitostem ovlivňujícím váš život.
- **Máte právo na přístup k informacím**, které jsou přiměřené vašemu věku. Máte právo na vzdělání, stejně jako na hru a zábavu.
- Máte právo na ochranu proti všem druhům krutosti!
- Necítíte se provinile, když se na obrazovce objeví odporné věci – opusťte stránku a nahlaste.
- Máte právo požádat o pomoc rodiče, učitele, kdykoli se nebudete cítit bezpečně, nebudete si vědět rady.
- Lidé na internetu musí dětem prokazovat respekt. Děti mají právo cítit se v bezpečí a být v bezpečí.

safer internet.cz

ZAPOJTE SE I VY! NAPIŠTE, VYJÁDŘETE, CO UMÍTE, VÍTE, PODĚLTE SE S OSTATNÍMI, NAUČTE JE, JAK SE BEZPEČNĚ POHYBOVAT VE SVĚTĚ INTERNETU!

Všichni se těší na vaše názory! Určitě se přidejte, ať ukážeme, jakou skvělou mládež máme!

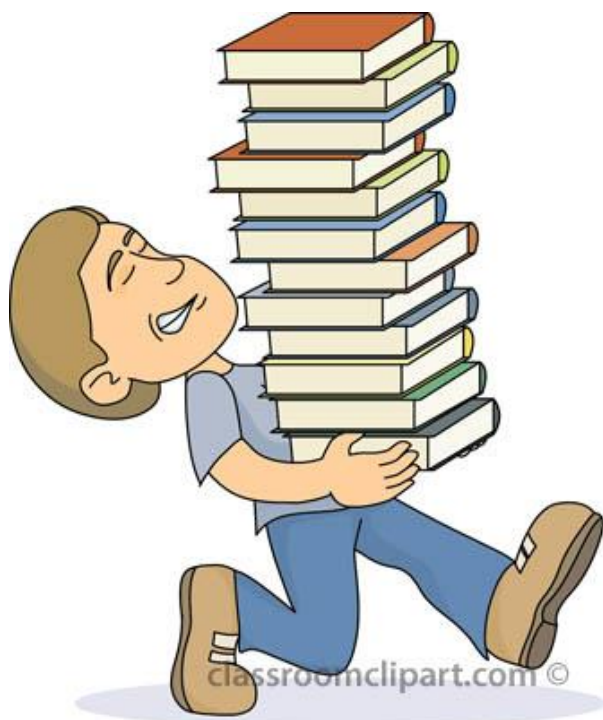
Pokud máte pocit, že někdo z vašeho okolí, rodiče, učitelé, porušují některé z vašich práv, upozorněte je na to.

Nebojte se! Jsme tu pro vás

www.facebook.com/bezpecneonline

5 OPORA V DOKUMENTECH

Všeobecná deklarace lidských práv

Základní dokument definující lidská práva schválený Valným shromážděním OSN 10. prosince 1948.

<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf>

čl.19

Každý má právo na svobodu přesvědčení a projevu; toto právo nepřipouští, aby někdo trpěl újmu pro své přesvědčení, a zahrnuje právo vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky jakýmkoli prostředky a bez ohledu na hranice.

Listina základních práv a svobod

Je součástí ústavního pořádku ČR od 16. prosince 1992. Chrání občanská a politická práva.

<http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

čl.13

Nikdo nesmí porušit listovní tajemství ani tajemství jiných písemností a záznamů, ať již uchovávaných v soukromí, nebo zasílaných poštou anebo jiným způsobem, s výjimkou případů a způsobem, které stanoví zákon. Stejně se zaručuje tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením.

čl.33

(1) Každý má právo na vzdělání.

Evropská úmluva o ochraně lidských práv

Podepsaná členskými státy Rady Evropy v Říme 1950

http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf

čl.10

Svoboda projevu

1. Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice. Tento článek nebrání státům, aby vyžadovaly udělování povolení rozhlasovým, televizním nebo filmovým společnostem.

Dodatkový protokol Paříž 1952

čl.2

Právo na vzdělání

Nikomu nesmí být odepřeno právo na vzdělání. Při výkonu jakýchkoli funkcí v oblasti výchovy a výuky, které stát vykonává, bude respektovat právo rodičů zajišťovat tuto výchovu a vzdělání ve shodě s jejich vlastním náboženským a filozofickým přesvědčením.

Úmluva OSN o právech dítěte

Mezinárodní norma stanovující občanská, politická, ekonomická, sociální a kulturní práva dětí. Dodržování úmluvy kontroluje Výbor pro práva dítěte OSN. Byla přijata Valným shromážděním OSN 20. listopadu 1989.

čl. 13

Dítě má právo na svobodu projevu: toto právo zahrnuje vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu, bez ohledu na hranice, ať ústně, písemně nebo tiskem, prostřednictvím umění nebo jakýmkoli jinými prostředky podle volby dítěte

čl. 17

Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají důležitou funkci hromadných sdělovacích prostředků a zabezpečují dítěti přístup k informacím a materiálům z různých národních a mezinárodních zdrojů, zejména takovým, které jsou zaměřeny na rozvoj sociálního, duchovního a mravního blaha dítěte a také jeho tělesného a duševního zdraví. Za tímto účelem

státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, povzbuzují:

a) hromadné sdělovací prostředky k šíření informací a materiálů, které jsou pro dítě sociálně a

kulturně prospěšné a které odpovídají duchu článku 29 této úmluvy,

b) mezinárodní spolupráci při tvorbě, výměně a rozšiřování takových informací a materiálů z různých kulturních, národních a mezinárodních zdrojů, ...

čl.28

1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte na vzdělání a s cílem postupného uskutečňování tohoto práva a na základě rovných možností ...

d) zpřístupňují všem dětem informace a poradenskou službu v oblasti vzdělání a odborné přípravy k povolání, ...

čl.29

1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, se shodují, že výchova dítěte má směřovat k:

a) rozvoji osobnosti dítěte, jeho nadání, a rozumových a fyzických schopností v co nejširším objemu,

b) výchově zaměřené na posilování úcty k lidským právům a základním svobodám a také k zásadám zakotveným v Chartě spojených národů, ...

čl.34

Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, se zavazují chránit dítě před všemi formami sexuálního vykořisťování a sexuálního zneužívání, ...

Úmluva Rady Evropy k ochraně dětí před sexuálním zneužíváním a obtěžováním

Úmluva definuje různé formy sexuálního obtěžování dětí jako kriminální delikt, včetně obtěžování páchaného doma nebo v rodině s použitím násilí donucování nebo výhrůžek.

čl.6

Vzdělávání dětí

Každá strana přijme legislativní nebo jiná nezbytná opatření, aby děti v průběhu základního a středního vzdělávání byly informovány o nebezpečí sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání a o prostředcích ochrany odpovídajících jejich úrovni vývoje. Tyto informace poskytované případně ve spolupráci s rodiči, jsou předávány v širším kontextu informací o pohlavním životě se zvláštním důrazem na nebezpečí vyplývající z používání nových informačních a komunikačních technologií.

Evropská úmluva o výkonu práva dítěte

<http://www.helcom.cz/view.php?cisloclanku=2005020109>

Tato úmluva má za cíl podporu práv dětí a ochranu jejich zájmů. Definuje procesní opatření, včetně povinnosti poskytovat dětem relevantní informace, které umožňují dětem uplatňovat svá práva, například v rodinných řízeních před soudními orgány.

čl.3

Právo na informace a na vyjádření názoru v řízení

6 ORGANIZACE A ORGÁNY NA TOMTO POLI

Organizace na ochranu dětí jsou důležité především pro děti, které mají problémy a bojí se s nimi svěřit svým nejbližším. Organizací pro ochranu dětí je celá řada, pro představu:

Vláda ČR – Výbor pro práva dítěte

<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/vybory/pro-prava-ditete/uvod-55932/>

činnost zajišťuje Úřad vlády

Informační centrum vlády , Výbor pro práva dítěte OSN

Ochránce práv dětí v ČR? – vystala otázka od MUDr. Eva Vaníčkové

Liga lidských práv

Nezisková organizace hájící práva a svobody všech lidí. Lidé by měli znát svá práva a aktivně je prosazovat.

<http://llp.cz/temata/prava-deti>

Veřejný ochránce práv

Nezávislý a nestranný státní orgán, který stojí mimo veřejnou správu a není tedy úřadem. Činnost veřejné správy kontroluje a dohlíží na ni. Ochránce je volen Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR na období 6 let z kandidátů navržených prezidentem a Senátem.

<http://www.ochrance.cz/>

Úřad pro ochranu osobních údajů

Dohlíží na ochranu soukromí a osobních údajů . Působnost ÚOOÚ je dána zákonem o ochraně osobních údajů.

www.uoou.cz/uoou.aspx

Vzdělávací institut ochrany dětí (VIOD)

Obecně prospěšná společnost, která realizuje projekty, organizuje semináře a další aktivity v oblasti ochrany dětí.

<http://www.viod.cz/cz/viod/domaci.html>

Nadace Zachraňte děti / UNICEF

Jedna z největších nezávislých světových organizací pro děti.

www.savethechildren.net

Česká asociace pracovníků linek důvěry – linky důvěry

Občanské sdružení podporující linky důvěry v jejich činnosti.

<http://www.capld.cz/>

Linka bezpečí

Organizace založená za účelem pomoci dětem a dospívajícím v každodenních starostech a problémech.

<http://www.linkabezpeci.cz/webmagazine/home.asp>

Výbor pro práva dítěte OSN

Mládež za lidská práva (Youth for human rights international)

Nezisková organizace zabývající se výukou lidských práv napříč generacemi.

<http://www.youthforhumanrights.org/about-us.html>

FOSI

<http://www.fosi.org/>

mezinárodní nezisková organizace, která pracuje na tom, aby se on-line svět stal bezpečnější jak pro děti, tak celé rodiny

ČRDM

Česká rada dětí a mládeže

<http://www.crdm.cz>

Sdružuje 102 členských organizací (mezi nimi většinu celostátních sdružení dětí a mládeže), představujících kolem 200 000 individuálních členů. Členy ČRDM jsou sdružení velmi malá i ta největší, včetně devíti krajských rad mládeže.

NICM

<http://www.nicm.cz/>

NICM bylo založeno v roce 1992 jako první Informační centrum pro mládež v České republice. Národním se nazývá od roku 2008.

Národní informační centrum pro mládež (NICM) je pracoviště, které poskytuje mladým lidem a pracovníkům s mládeží bezplatné informace z těchto oblastí: vzdělávání v ČR a v zahraničí, cestování, volný čas, sociálně - patologické jevy, občan a společnost, mládež v EU a další. je zároveň zastřešujícím, metodickým, kontrolním a koordinačním subjektem pro ostatní informační centra pro mládež v České republice.

Své místo zde má i **MŠMT** nebo-li Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Jedná se o ústřední orgán pro předškolní i školská zařízení, pro vědní politiku, výzkum, vývoj, včetně mezinárodní spolupráce v tomto oboru, pro vědecké hodnosti, pro státní péči o děti, mládež, tělesnou výchovu, sport, turistiku a sportovní reprezentaci státu.

Ministerstvu je podřízena **česká školní inspekce**.

7 DŮLEŽITÉ INTERNETOVÉ ADRESY

Řada organizací věnujících se této problematice se snaží být dětem co nejdostupnější. Existuje množství zajímavých internetových adres, na kterých jistě i vy získáte řadu doplňujících informací.

www.bezpecneonline.cz

Chceš surfovat bezpečně? Stránky pro všechny zájemce o bezpečný internet.

www.saferinternet.cz

Nejnovější informace z oblasti problematiky bezpečného internetu.

www.horkalinka.cz

Kontaktní centrum, které přijímá hlášení, týkající se nezákonného a nevhodného obsahu na internetu.

www.bezpecnyinternet.cz

www.pcworld.cz/internet

www.osportal.cz

informační portál v sociální oblasti

www.crdm.cz/publikace/umluva

www.uzijsisvaprava.cz

www.detskaprava.cz

www.youthforhumanright.org

www.lidskaprava.cz

www.linkabezpeci.cz

www.ewamaproblem.cz

www.pomoc-online.cz

www.studentsummit.cz

www.stripky.cz/unicef/pravo

www.dobromysl.cz

8 DALŠÍ POUŽITÉ ZDROJE

Publikace Dětská práva – Vím, co smím? Nadace Naše dítě, 2002

Jílek, D.: Stručná geneze mezinárodní ochrany dítěte, Právník, 1990, č.4, str.365

Matějka, J.: Internet jako objekt práva : hledání rovnováhy autonomie a soukromí, Praha, cz.nic, 2013